Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Verslag over het toezicht 2025

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Onderzoeken

Activiteiten

Cijfers en feiten

Overheidsinformatie

Archeologie

Monumenten

Cultuurgoederen

2026

Missie Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen.
Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en
op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Voorwoord 5

1 Inleiding 9
1.1 Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed 9
1.2 Leeswijzer 13

2 Overheidsinformatie 15
2.1 Inleiding 15
2.2 Activiteiten 15
2.3 Versterking toezicht 19
2.4 De nieuwe Archiefwet 20XX 20
2.5 Interbestuurlijk toezicht op provincies 20
2.6 Monitor overheidsinformatie 20

3 Erfgoed 23
3.1 Inleiding 23
3.2 Archeologie 25
3.3 Monumenten 31
3.4 Cultuurgoederen 35
3.5 Opsporingsonderzoeken 43

4 Cijfers en feiten 45
4.1 Personeel en middelen 45
4.2 Vragen aan de Inspectie 46

Bijlage: Overzicht publicaties 49

Foto: Inspectie bij Museum Mesdag in Den Haag

Voorwoord

In het Verslag over het toezicht 2025 van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed leest u hoe de Inspectie het afgelopen jaar uitvoering heeft gegeven aan haar voornemens uit het Werkprogramma 2025-2026. Het geeft inzicht in de belangrijkste bevindingen, de uitgevoerde activiteiten en de ontwikkelingen van de Inspectie in het verslagjaar.

De Inspectie houdt toezicht op uiteenlopende terreinen: het informatiebeheer door organisaties van de centrale overheid, het archeologie- en monumentenstelsel, de rijkscollectie en beschermde cultuurgoederen. Daarnaast verleent de Inspectie in- en uitvoervergunningen voor cultuurgoederen en spoort overtredingen op. Een zeer gevarieerde inspectiepraktijk dus, waarin toezichtterreinen en werkzaamheden elk een eigen vaktechnische expertise, infrastructuur, wettelijk kader en stakeholders hebben.

Een inspectiepraktijk die ten dienste staat van duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie en het behoud van ons culturele erfgoed. Burgers moeten er immers op kunnen vertrouwen dat de overheid altijd rekenschap en verantwoording af kan leggen over besluiten die zij neemt en beleid dat zij maakt. Goed informatiebeheer is daarvoor essentieel. Daarnaast mogen burgers verwachten dat ons nationaal erfgoed duurzaam wordt beschermd en voor iedereen toegankelijk blijft. Toezicht door de Inspectie draagt daaraan bij.

Een omvangrijke opdracht waar we met een compacte organisatie uitvoering aan geven. Om die reden zijn er in het Werkprogramma 2025-2026 duidelijke keuzes gemaakt. Eén daarvan is de start van een meerjarig inspectieprogramma naar de informatiehuishouding van de centrale overheid. In het kader van dit programma zijn inmiddels een aantal reguliere inspecties verricht. Daarnaast deden we in 2025 onderzoek naar een aantal specifieke thema's, naar incidenten of soms naar alle organisaties in een bepaald veld. Zo onderzochten we bijvoorbeeld meer dan honderd overheidsorganisaties om in kaart te brengen of zij beschikken over een adequaat kwaliteitssysteem. Bij Defensie onderzochten we een incident omdat het onduidelijk was hoe het stond met het archiveren van bepaalde videobeelden. En op het terrein van archeologie werden alle provinciale depots geïnspecteerd. Ook traden we op naar aanleiding van meldingen van onrechtmatige invoer van cultuurgoederen.

Naast inspecties bereidde de Inspectie zich in 2025 ook voor op taken die voortvloeien uit nieuwe nationale wetgeving (nieuwe Archiefwet), nieuwe EU-wetgeving (invoervergunning voor cultuurgoederen) en op het interbestuurlijk toezicht op de provincies, voor wat betreft de naleving van de archiefregelgeving.

"Burgers moeten er immers op kunnen vertrouwen dat de overheid altijd rekenschap en verantwoording af kan leggen over besluiten die zij neemt en beleid dat zij maakt. (...) Daarnaast mogen burgers verwachten dat ons nationaal erfgoed duurzaam wordt beschermd en voor iedereen toegankelijk blijft. Toezicht door de Inspectie draagt daaraan bij."

Foto: Werkzaamheden aan Johanneskerk in Losdorp in bezit van Groninger Kerken

Al deze taken vereisen aanvullende expertise. Ook zijn passende instrumenten en nieuwe werkprocessen nodig, waaronder een nieuw toezichtkader, een meldingssysteem en een werkwijze om vergunningaanvragen af te kunnen doen. Ook aan al deze onderwerpen werd in 2025 gewerkt.

Samenwerking is een belangrijk instrument om de naleving van de regels waar wij toezicht op houden verder te verbeteren. Om die reden zijn de banden met onze ketenpartners verder aangehaald. Door actief de samenwerking te zoeken kunnen we elkaar versterken en beter invulling geven aan onze gezamenlijke publieke taak. Zo trekt de Inspectie in het Implementatieoverleg Archiefwet 20xx samen op met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties, de decentrale overheden, de Koninklijke Vereniging Archiefsector Nederland en het Nationaal Archief.

Ten slotte vind ik het belangrijk om te benadrukken dat toezicht ook betekent dat je ontwikkelingen signaleert en reflecteert op rode draden die uit het toezicht naar voren komen. Dat deden we bijvoorbeeld in ons onderzoek naar uitvoeringsrichtlijnen voor monumenten in de praktijk. Zo heeft toezicht niet alleen effect op de naleving in concrete gevallen, maar ook op achterliggende patronen, beleid of wetgeving.

Op deze manier blijven we bijdragen aan een transparante overheid en aan het behoud van ons erfgoed.

Alfred Roos
Inspecteur-generaal Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Foto: Lade met inhoud uit metaaldepot Zeeuw Archeologisch Depot

1 Inleiding

1.1 Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed ziet toe op twee toezichtdomeinen: overheidsinformatie en erfgoed. Binnen het domein erfgoed worden drie verschillende toezichtterreinen onderscheiden, te weten archeologie, monumenten en cultuurgoederen. Daarmee draagt de Inspectie bij aan de duurzame toegankelijkheid van informatie van de centrale overheid en een zorgvuldige omgang met erfgoed.

Door onderzoek, het signaleren van risico's en knelpunten, het doen van aanbevelingen en interventies waar nodig, bevorderen we de naleving van wet- en regelgeving door onder toezicht staande organisaties en dragen we bij aan beleid en wetgeving die dat bevordert. Het toezichtinstrumentarium dat hierbij wordt gebruikt, varieert van het uitvoeren van reguliere inspecties tot stelselmonitoring, signalering en het geven van voorlichting.

De toezichthoudende taak van de Inspectie op overheidsinformatie vloeit voort uit de Archiefwet 1995 en Archiefwet BES (hierna: de Archiefwet). Het toezicht op een juiste omgang met en bescherming van erfgoed komt voort uit de Erfgoedwet, delen van de Omgevingswet, de Sanctiewet 1977 en Europese regelgeving.[1] Dit wettelijk kader omvat zowel eisen die gesteld worden aan specifieke groepen, zoals beheerders van de rijkscollectie of archeologische depots, als algemene normen die voor iedereen gelden.

In totaal vallen meer dan 500 organisaties onder het toezicht van de Inspectie. Het is niet mogelijk om al deze instellingen en hun activiteiten jaarlijks te inspecteren. Daarom zijn, vanuit een risicogestuurde aanpak- gebaseerd op risico- en omgevingsanalyses- prioriteiten en belangrijkste aandachtsgebieden voor het toezicht geïdentificeerd en opgenomen in het Werkprogramma 2025-2026. Dit werkprogramma omvat ook nog lopende onderzoeken en activiteiten die in de voorgaande programmaperiode zijn gestart. Dit jaarverslag biedt inzicht in het eerste uitvoeringsjaar van de doelstellingen, prioriteiten en ambities, zoals geformuleerd in het Werkprogramma 2025-2026.[2]

1 Meer specifiek gaat het bij de sanctieregelgeving om de Sanctieregeling Irak 2004 II, de Sanctieregeling Syrië 2012 en de Sanctieregeling territoriale integriteit Oekraïne 2014.
2 https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/03/12/werkprogramma-2025-2026

Taakopvatting en kenmerkende principes

De Inspectie heeft in 2025 uitgebreid gereflecteerd op de eigen taakopvatting en de belangrijkste principes die leidend moeten zijn in ons handelen. Dit heeft geleid tot:

Drie principes die ons kenmerken:
- We zijn een verbindende toezichthouder.
- We streven naar impact en effect.
- We werken transparant.

Drie elementen die in onze taakopvatting centraal staan:
- We handelen naar de letter en in de geest van de wet, met de publieke waarden van de wetgever als uitgangspunt en richtsnoer.
- We houden toezicht op en handhaven de wetgeving én we signaleren en agenderen knelpunten in praktijk, beleid en wetgeving.
- We werken onafhankelijk en constructief.

Door onze keuzes en werkwijze hier consequent aan te toetsen, geeft de Inspectie meer richting aan prioriteiten in het toezicht en aan de manier van werken. Dit draagt bij aan een duidelijk en herkenbaar profiel naar buiten. Tegelijkertijd vormen de principes intern de leidraad voor ons handelen.

Werkwijze

De kern van ons inspectiewerk is het doen van onderzoek. Door het analyseren van informatie die langs verschillende wegen wordt verzameld, komt de Inspectie tot bevindingen en vormt zij haar oordeel. Hierover rapporteren en publiceren we.
Elk inspectierapport, en de reactie daarop van de geïnspecteerde organisatie, wordt actief openbaar gemaakt. Dit vormt voor de Inspectie een vanzelfsprekend onderdeel van de transparante werkwijze die we nastreven. Meestal omvat een inspectierapport ook aanbevelingen, waarvan de opvolging vervolgens wordt gemonitord. Als we onvoldoende voortgang bij het implementeren van verbetermaatregelen signaleren, of wanneer er sprake is van een ernstige overtreding van wet- en regelgeving, kan de Inspectie interveniëren.

Interventies variëren van het uitvoeren van vervolginspecties en overleg met de verantwoordelijke bestuurder tot verscherpt toezicht.[3] In het uiterste geval kunnen de constateringen aanleiding zijn om een bestuurlijke maatregel te nemen, zoals het opleggen van herstelsancties.

3 https://www.inspectie-oe.nl/de-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed/inspecties

Naast het publiceren van individuele inspectierapporten voeren we ook themaonderzoeken uit, om een breder beeld te schetsen van een bepaalde sector, een deelgebied of specifieke vraagstukken in het toezichtdomein. Denk aan de start van de inspectieronde naar de borging van voldoende deskundigheid bij professionele organisaties voor monumentenbehoud.[4] Ook het in kaart brengen van knelpunten die overheidsorganisaties ervaren bij het ontwikkelen van een goed werkend kwaliteitssysteem voor hun informatiehuishouding, is hier een voorbeeld van.

Om goed zicht te houden op de ontwikkelingen binnen het toezichtveld, zetten we periodiek de monitor Overheidsinformatie en Erfgoed in.[5] Deze zelfevaluatietool is een vragenlijst die organisaties tweejaarlijks invullen. Hierin vraagt de Inspectie naar uiteenlopende aspecten, zoals de borging van beleid en de kwaliteit van de uitvoering.
De monitor geeft organisaties inzicht in hoe zij ervoor staan op deze punten. Voor de Inspectie vormt de monitor een belangrijke bron voor risicoanalyses en toekomstige inspecties.[6]

In 2025 heeft de Inspectie geïnvesteerd in de kennis- en informatiefunctie binnen de eigen organisatie. Het meer en beter gebruik kunnen maken van gestructureerde data in het inspectieproces is belangrijk. Daarnaast wordt gewerkt aan versterking van de methodologische expertise binnen de Inspectieorganisatie. Daarmee kunnen inspecteurs beter worden ondersteund in de voorbereidingen en uitvoering van hun onderzoek. In 2026 zal deze versterking een verdere impuls krijgen, zodat de kwaliteit van ons toezicht gegarandeerd en actueel blijft.

Toezicht houden blijft niet beperkt tot het uitvoeren van inspecties. Signalering en agendering van problemen bij de uitvoering van regelgeving, reflecteren op maatschappelijke ontwikkelingen die de verschillende toezichtterreinen raken, en het proactief bieden van voorlichting en advisering horen bij het instrumentarium van de Inspectie. Daarmee maken we het toezicht effectief en van toegevoegde waarde.

Daarnaast maakt de Inspectie deel uit van een breder speelveld, waarin verschillende partijen vanuit hun eigen rol dezelfde belangen behartigen. Samenwerking met deze partijen draagt bij aan het waarborgen van de bescherming van publieke en maatschappelijke belangen.

4 https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2026/01/27/inspectieronde-naar-deskundigheid-bij-monumentenorganisaties-gestart
5 https://www.inspectie-oe.nl/de-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed/monitor-overheidsinformatie-en-erfgoed
6 Gegevens van verschillende monitors zijn via de databank van de Inspectie te raadplegen

Foto: Depotruimte Zeeuws Archeologisch Depot

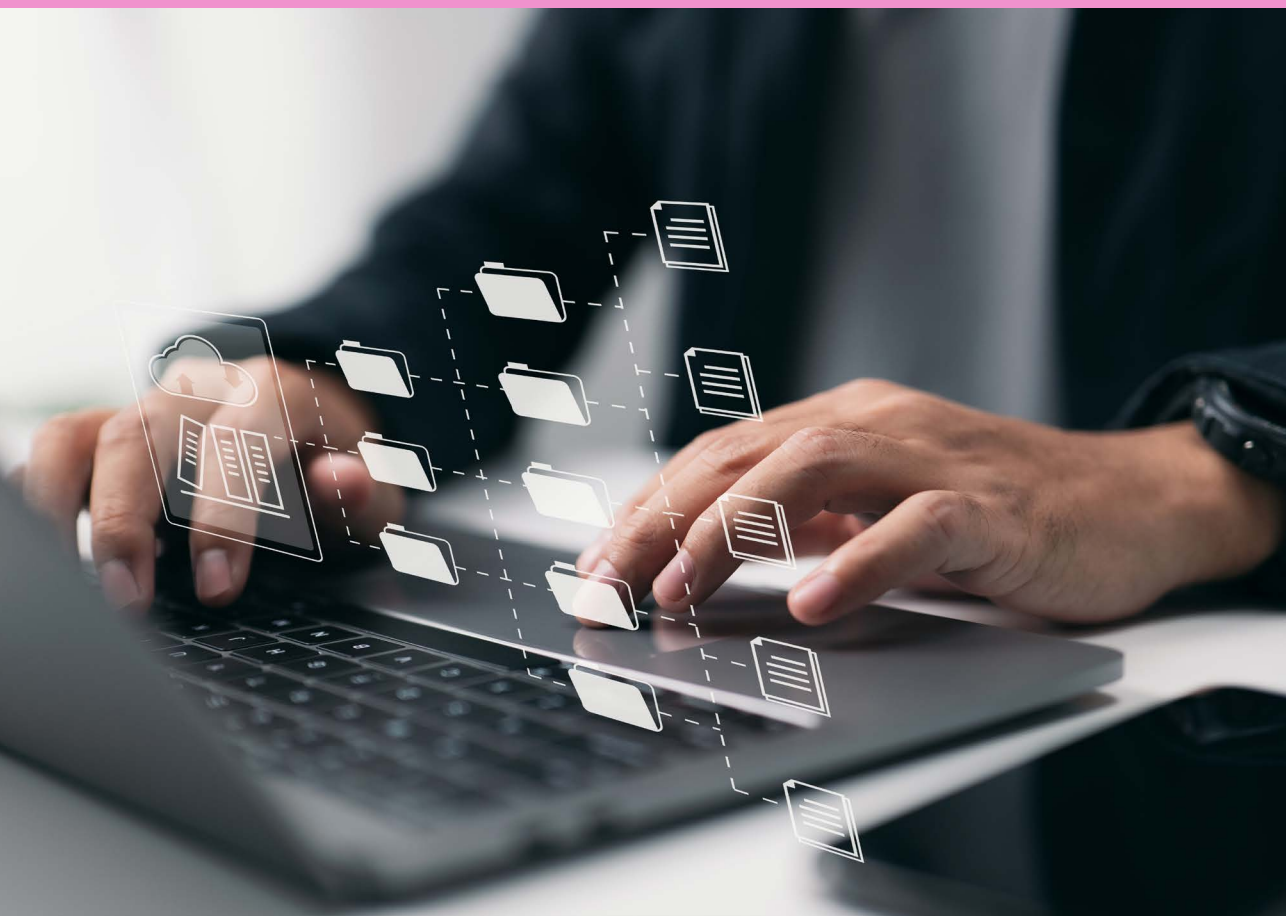
1.2 Leeswijzer

Dit jaarverslag beschrijft eerst de activiteiten op het gebied van overheidsinformatie (hoofdstuk 2). Er is aandacht voor de verschillende inspecties die zijn uitgevoerd, de activiteiten die zijn ontwikkeld om het toezicht te versterken en de voorbereidingen voor de invoering van de nieuwe Archiefwet.

Het hoofdstuk over erfgoed (hoofdstuk 3) behandelt de toezichtdomeinen: archeologie, monumenten en cultuurgoederen. Het domein cultuurgoederen omvat de rijkscollectie, nationaal beschermde cultuurgoederen en internationaal beschermde cultuurgoederen. Per toezichtdomein wordt een verantwoording gegeven van geplande en ongeplande activiteiten. Daarnaast wordt in het verslag ingegaan op de uitvoering van taken die niet direct het toezicht betreffen, zoals het afgeven van vergunningen voor in- en uitvoer, het doen van opsporingsonderzoek en het geven van voorlichting over een juiste omgang met archieven en erfgoed.

Het laatste hoofdstuk (hoofdstuk 4) heeft betrekking op de organisatie in bredere zin. Aan bod komen het personeel en de beschikbare middelen die de Inspectie ten dienste staan, en vragen die burgers en bedrijven aan de Inspectie hebben gesteld.

Foto: Digitaal documentbeheer (bron: Shutterstock)

2 Overheidsinformatie

2.1 Inleiding

Burgers hebben het recht te weten hoe de overheid beslissingen neemt en welke informatie daarbij is gebruikt. De overheid kan hierover transparant zijn als haar archieven in goede, geordende en toegankelijke staat verkeren. Als dat niet het geval is, is het vinden van informatie tijdrovend en is er bovendien een reëel risico dat gegevens verloren raken.

Daarnaast moet de burger erop kunnen vertrouwen dat overheidsinformatie authentiek en betrouwbaar is en blijft, ook bij langdurige bewaring. Zeker in een tijd waarin het vertrouwen in de overheid niet meer voor iedereen vanzelfsprekend is, is dit van cruciaal belang.

De Inspectie houdt toezicht op naleving van de Archiefwet door circa 350 organisaties binnen de centrale overheid. Het uitvoeren van inspecties is tijdsintensief en de te onderzoeken organisaties kennen vaak een complexe informatiehuishouding. Dit, in combinatie met de beperkte capaciteit van de Inspectie, betekent dat niet alle organisaties die onder haar toezicht staan frequent kunnen worden bezocht en onderzocht.

Het toezicht op naleving van de Archiefwet loopt langs verschillende onderzoekslijnen. Er worden themaonderzoeken en reguliere inspecties uitgevoerd, daarnaast zijn er incidentinspecties en vindt opvolging van aanbevelingen uit eerder uitgevoerd onderzoek plaats.

2.2 Activiteiten

2.2.1 Themaonderzoeken

In themaonderzoeken onderzoekt de Inspectie specifieke onderdelen van de informatiehuishouding. Het gaat om onderwerpen waarbij het niet naleven van de Archiefwet grote risico's oplevert voor de kwaliteit van het informatie- en archiefbeheer, de informatiepositie van burgers, of beide. Ook gaat het om onderwerpen waarbij het opvolgen van aanbevelingen snel kan leiden tot duidelijke verbeteringen. Bij de keuze van de drie thema's die in 2025 zijn onderzocht, zijn de bevindingen van een in 2024 uitgevoerde risicoanalyse leidend geweest.

Algoritmes
De overheid maakt in toenemende mate gebruik van algoritmes. Het is belangrijk dat deze goed worden gearchiveerd, zodat ze beschikbaar en controleerbaar blijven. De Inspectie wil hier in de toekomst gestructureerd en consistent toezicht op gaan houden. Daarom is zij in 2024 begonnen met het opbouwen van kennis binnen de eigen organisatie over de werking en archivering van algoritmes. Ook werkt de Inspectie aan het verduidelijken van

de normen die in het toezicht worden gebruikt. Hierbij zijn andere toezichthouders en regelgevende instanties op het gebied van algoritmes actief betrokken. Dit onderzoekstraject wordt in 2026 afgerond met een publicatie, gericht op informatieprofessionals en bestuurders binnen de centrale overheid. De bevindingen en resultaten van het onderzoek worden ook gebruikt in het eigen inspectieproces.

Kwaliteitssystemen
Uit een vooronderzoek van de Inspectie naar kwaliteitssystemen in 2022 kwam naar voren dat de onderzochte organisaties kwaliteitszorg wel belangrijk vinden, maar vaak onvoldoende weten wat een kwaliteitssysteem precies inhoudt en hoe het kan worden geïmplementeerd. Het ontbreken van een functionerend kwaliteitssysteem brengt het risico met zich mee dat organisaties geen goed inzicht hebben in welke verbeteringen in het informatiebeheer noodzakelijk of wenselijk zijn.[7] Daarom startte de Inspectie in 2023 een onderzoek om te komen tot indicatoren die organisaties van de centrale overheid meer duidelijkheid bieden over de open norm uit artikel 16 van de Archiefregeling. Met dit onderzoek kreeg de Inspectie inzicht in hoeverre organisaties voldoen aan de eis om een kwaliteitssysteem te hebben. Ook heeft het onderzoek bijgedragen aan meer bewustwording over deze verplichting en de verwachte voorschriften in de nieuwe Archiefwet over kwaliteitszorg.
Het onderzoek is in 2025 afgerond. In 2026 publiceert de Inspectie de eindrapportage. Ook organiseert zij een kennisbijeenkomst om de bevindingen en aanbevelingen te bespreken met ketenpartners en om vervolgacties te bepalen en in gang te zetten.

Achterstanden in overbrenging
In dit onderzoek staat de overbrenging van papieren en digitale overheidsinformatie door organisaties van de centrale overheid naar het Nationaal Archief en de Regionaal Historische Centra centraal. Met het onderzoek, gestart begin 2025, wil de Inspectie inzicht krijgen in het functioneren van de ketens van overbrenging en in de aard en omvang van de achterstanden. Het eindrapport met aanbevelingen verschijnt naar verwachting medio 2026.

2.2.2 Reguliere inspecties

In reguliere inspecties onderzoekt de Inspectie in hoeverre een organisatie op hoofdlijnen voldoet aan de belangrijkste eisen uit de archiefwetgeving. De bevindingen en aanbevelingen die hieruit voortkomen bieden de geïnspecteerde organisatie concrete handvatten om verbeteringen in het eigen informatie- en archiefbeheer te implementeren. Daarnaast dragen reguliere inspecties bij aan een beter inzicht in de stand van het informatiebeheer bij de centrale overheid en de naleving van de Archiefwet in brede zin.

7 Een kwaliteitssysteem voor de informatiehuishouding is het geheel aan maatregelen waarmee op een systematische wijze de kwaliteit en het beheer van overheidsinformatie bij een organisatie wordt bewaakt en verbeterd.

Op termijn, door de bevindingen vanuit meerdere inspecties in samenhang en volgtijdelijk te analyseren, kunnen ook ontwikkelingen over de informatiehuishouding door de jaren heen in kaart worden gebracht.

Conform het voornemen in het Werkprogramma 2025-2026, krijgen organisaties die financiering hebben ontvangen vanuit het programma Open op Orde prioriteit bij het uitvoeren van reguliere inspecties. In 2025 zijn reguliere inspecties[8] uitgevoerd bij de Nederlandse Zorg autoriteit (NZa), Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW), het Directoraat-generaal Douane, Directoraat-generaal Rijkswaterstaat, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), ZonMw, de Nationale Ombudsman en de Kamer van Koophandel.
De inspectierapporten geven inzicht in de bevindingen en gedane aanbevelingen om te komen tot verbeteringen in de informatiehuishouding. Daar waar nodig wordt de naleving van de aanbevelingen ook opgevolgd. Op die manier wordt de voortgang bij de onder toezicht staande organisatie onderzocht, en daarmee ook de mate waarin het toezicht van de Inspectie impact en effect heeft.

2.2.3 Incidentinspecties

Incidentinspecties zijn onderzoeken die niet in een werkprogramma van de Inspectie waren voorzien, maar worden ingezet als er zich incidenten of calamiteiten voordoen die om een snelle inzet van het toezicht vragen. Meestal worden incidentinspecties door de Inspectie zelf geïnitieerd, maar het komt ook voor dat een organisatie daar zelf om verzoekt, zoals in het geval van het ministerie van Defensie.

Informatiehuishouding ministerie van Defensie
Het aanvankelijk niet, maar later alsnog traceren van videobeelden die werden gemaakt na het bombardement op het Iraakse Hawija in 2015, was voor het ministerie van Defensie aanleiding de Inspectie te vragen een algemeen onderzoek uit te voeren naar de huidige stand van de missie-gerelateerde archivering en de maatregelen die nodig zijn om noodzakelijke verbeteringen te realiseren. De eerste fase van dit onderzoek is erop gericht om daar waar nodig de bestaande richtlijnen en procedures die een relatie hebben met de archivering van missies, in lijn te brengen met Archiefwet- en regelgeving. De tweede fase van het onderzoek heeft een tweeledig doel. Enerzijds wordt onderzocht of de informatiesystemen die Defensie gebruikt of gaat gebruiken tijdens (toekomstige) missies de duurzame toegankelijkheid van de missiearchieven voldoende borgen. Anderzijds wordt de duurzaam toegankelijke staat van de reeds gevormde en afgesloten missie-archieven getoetst, op basis van een steekproef. Deze inspectie loopt nog tot medio 2026.

Informatiebeheer bij de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD)
Deze incidentinspectie is gestart naar aanleiding van een rechterlijke uitspraak in augustus 2024, waarin melding werd gedaan van gebreken in het informatiebeheer bij de

8 Zie: https://www.inspectie-oe.nl/toezichtvelden/overheidsinformatie/type-inspecties.

MIVD. Informatie die bij de MIVD zou moeten berusten was niet vindbaar, onduidelijk was welke informatie had moeten bestaan en of informatie in overeenstemming met de Archiefwet was vernietigd. In 2025 onderzocht de Inspectie daarom deze gebreken in de duurzame toegankelijkheid van de archieven van de MIVD en de maatregelen die de MIVD trof om dit structureel te verbeteren. Het onderzoek is in 2025 afgerond. De Inspectie toetst de voortgang van de aanbevelingen in 2026 en in 2027.

Archivering chatberichten bewindspersonen
Eind 2025 startte de Inspectie een onderzoek naar de archivering van zakelijke chatberichten van bewindspersonen bij de ministeries van Buitenlandse Zaken, Financiën, Justitie en Veiligheid, en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Aanleiding hiervoor was de constatering in 2022 dat diverse ministeries technisch en organisatorisch nog niet in staat waren om chatberichten goed te archiveren.
Het nieuw geïnitieerde onderzoek betreft een *collective case study* van vier departementen, die zijn geselecteerd op basis van verschillen in gehanteerde processen van veiligstelling van chatberichten. Die verschillen betreffen vooral de middelenscheiding,[9] schoning van berichten[10] en de mate van uitbesteding van deze processen. Ook is er rekening gehouden met de spreiding van de toezichtdruk. Op basis hiervan is gekozen voor de eerdergenoemde departementen. Het onderzoek moet inzicht bieden in de wijze waarop het veiligstellen van zakelijke chats is georganiseerd en in hoeverre veiliggestelde chatberichten duurzaam toegankelijk zijn. De mate waarin chatberichten uit 2025 duurzaam worden beheerd zal per departement beoordeeld worden. De Inspectie rondt het rapport in de tweede helft van 2026 af.

2.2.4 Opvolging van onderzoeken

Als uit een reguliere of incidentinspectie blijkt dat noodzakelijke verbeteringen in het informatie- en archiefbeheer aanzienlijke verbetermaatregelen behoeven, volgt de Inspectie de implementatie daarvan.

Informatiehuishouding Toeslagen
In 2023 en 2024 deed de Inspectie navraag bij de dienst Toeslagen naar de voortgang van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport *De informatiehuishouding van Toeslagen.*[11]
In dit rapport constateerde de Inspectie dat overheidsinformatie versnipperd was door de hele organisatie, onvoldoende beheerd werd en daardoor moeilijk vindbaar was en deed zij verschillende aanbevelingen ter verbetering van de informatiehuishouding.
De Inspectie monitorde de afgelopen jaren de voortgang hiervan.

9 Middelenscheiding: gebruik van een zakelijke telefoon (voor zakelijke communicatie) naast een privételefoon (voor privé- en partijpolitieke communicatie).
10 Het "schonen" van chatberichten behelst het scheiden van privé- en partijpolitieke berichtenverkeer van zakelijke conversatie.
11 Rapport De informatiehuishouding van Toeslagen: https://www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/04/22/rapport-toeslagen.

In 2025 constateerde de Inspectie dat het ministerie van Financiën en Dienst Toeslagen hard werken aan de verbetering van de informatiehuishouding en daarin belangrijke voortgang boeken. Het toezicht kon daarom eind 2025 worden afgeschaald tot nog twee punten die worden opgevolgd, en van een einddatum in 2026 zijn voorzien.[12]

Overige opvolgingen
In 2025 is ook opvolging gegeven aan eerder inspectieonderzoek bij het ministerie van AZ, het ministerie van VWS, het kerndepartement van het ministerie van EZK en het Loodswezen. Bij het ministerie van SZW heeft in 2025 een tussentijdse opvolging plaatsgevonden, die in 2026 nog een vervolg zal krijgen.

2.3 Versterking toezicht

Ontwikkeling methodologie reguliere inspecties
De Inspectie werkt voortdurend aan het steeds weer verbeteren van haar toezicht. Zo werd in 2025 een nieuwe inspectiemethodiek voor het uitvoeren van reguliere inspecties in gebruik genomen. De eerste resultaten daarvan laten zien dat de methodiek voor nu voldoet, maar dat de onderlinge vergelijkbaarheid van bevindingen en conclusies, en het beperken van de doorlooptijd van het onderzoek en de toezichtlast, nog om bijstelling van de methodiek vraagt. Dit wordt een belangrijke prioriteit in 2026.

Samenwerking met stakeholders en ketenpartners
In 2025 heeft de Inspectie sterk ingezet op het inrichten en onderhouden van informatie-uitwisseling en samenwerking met belangrijke stakeholders, zoals onder andere de Auditdienst Rijk (ADR), het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI), het Nationaal Archief (NA), de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en de Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding (RvIHH). Vaste accounthouders binnen het team Overheidsinformatie verzorgen die contacten. Door het actief onderhouden daarvan is de Inspectie tijdig op de hoogte van ontwikkelingen in beleid en wetgeving die het toezicht raken, zodat hier onder meer middels het uitvoeren van handhavings- en uitvoeringstoetsen aan kan worden bijgedragen. Zo heeft de Inspectie in een toets op het ontwerp-Besluit diploma's archivarissen aangegeven dat de handhaafbaarheid van dit besluit gebaat is met een duidelijker afwegingskader voor organisaties die hierin keuzes moeten maken, en een verplichting die keuzes ook te onderbouwen. Deze verantwoordingsplicht is opgenomen in het ontwerp-Besluit.

Het constructieve periodiek overleg met ketenpartners biedt de mogelijkheid om prioriteiten en ambities van de Inspectie te agenderen en toetsen op gezamenlijke belangen en agenda's. Zo versterken partijen elkaar, ieder vanuit de eigen taak en rol, ook waar het gaat om het komen tot heldere aanbevelingen voor een goede informatiehuishouding.

12 https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/11/26/brief-voortgang-toeslagen-2025

Daarbij verliest de Inspectie nooit haar onafhankelijke positie en toezichthoudende taak uit het oog.

2.4 De nieuwe Archiefwet 20XX

De Tweede Kamer heeft op 18 februari 2025 ingestemd met het wetsvoorstel Archiefwet 20XX. Deze opvolger van de Archiefwet 1995 is meer toegerust op de digitale informatie- en archiefhuishouding van vandaag. In het verlengde daarvan wordt ook het Archiefbesluit en de Archiefregeling aangepast. Deze documenten beschrijven meer in detail hoe de nieuwe wet moet worden uitgevoerd. De inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet, het Archiefbesluit en de Archiefregeling is voorzien voor 1 januari 2027.

De nieuwe Archiefwet heeft verschillende implicaties voor de Inspectie. Het toetsingskader dat de Inspectie hanteert voor het toezicht op deze wet moet worden herzien en de Inspectie krijgt er een aantal taken bij. Zo wordt het toezichtdomein van de Inspectie uitgebreid tot ook overgebracht archief en komt er een meldingsplicht bij incidenten. Tot slot voorziet de nieuwe Archiefwet de Minister van OCW van een uitgebreider sanctie-instrumentarium, een bevoegdheid die gemandateerd wordt aan de Inspectie.

In 2025 heeft de Inspectie veel tijd en aandacht besteed aan het voorbereiden op de nieuwe taken en bevoegdheden. Er is een start gemaakt met het ontwikkelen van een geactualiseerd toetsingskader op de Archiefwet, waaronder ook een onderdeel dat betrekking heeft op overgebracht archief. Ook heeft de Inspectie gewerkt aan het inrichten van een online loket voor meldingen en het ontwikkelen van een procedure voor de opvolging daarvan. En heeft zij een ‘escalatieladder’ opgesteld ten behoeve van een verantwoorde en uniforme toepassing van het nieuwe sanctie-instrumentarium dat vanaf 1 januari 2027 ingezet kan worden.

2.5 Interbestuurlijk toezicht op provincies

Bij inwerkingtreding van de Archiefwet 20XX gaat de Inspectie namens de minister van OCW invulling geven aan het interbestuurlijk toezicht (IBT) op de naleving van de Archiefwet door de provincies. Dit gebeurt op basis van de Provinciewet. In 2028 zal de Inspectie starten met de uitvoering van het IBT bij de gemeenschappelijke regelingen waaraan de provincie deelneemt. Om ook op deze nieuwe taak goed te zijn voorbereid is in 2025 overleg en afstemming gezocht met alle betrokken partijen om de inrichting van dit IBT te concretiseren.

2.6 Monitor overheidsinformatie

Begin 2025 zijn de resultaten van de monitor overheidsinformatie 2023-2024 gepubliceerd. Hierin waren de gegevens opgenomen die waren aangeleverd door 287 organisaties die onder het toezicht van de Inspectie staan. Hieruit kwam naar voren dat er nog veel

aandacht nodig is voor onder andere kwaliteitszorg, achterstanden en het duurzaam toegankelijk maken van overheidsinformatie.[13] Die uitkomsten zijn gebruikt voor de keuze van de themaonderzoeken die in 2025 werden uitgevoerd.

In 2025 is de monitor niet uitgezet vanwege alle noodzakelijke voorbereidingen voor de invoering van de nieuwe Archiefwet 20XX. De eerstvolgende monitor wordt ingericht en toegesneden op deze nieuwe wet en bestrijkt de periode 2027-2028.

13 Monitor Overheidsinformatie 2023-2024 gepubliceerd: https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2025/03/03/monitor-overheidsinformatie-2023-2024-gepubliceerd.

Foto: De Torenmolen van Grondsveld van Limburgs Landschap

3 Erfgoed

3.1 Inleiding

Het toezicht op erfgoed betreft de domeinen archeologie, cultuurgoederen en monumenten en richt zich op meer dan 160 erfgoedinstellingen. Dan gaat het bijvoorbeeld om musea, archeologische depots en professionele organisaties voor monumentenbehoud. Daarnaast houdt de Inspectie toezicht op het verbod om zonder certificaat een opgraving te verrichten en verboden om beschermde cultuurgoederen in of uit te voeren.

Naast het houden van toezicht, verleent de Inspectie ook vergunningen voor de uitvoer van cultuurgoederen buiten de Europese Unie en met ingang van medio 2025 voor de invoer van cultuurgoederen in de Unie.
Tot slot beschikt de Inspectie over bijzondere opsporingsambtenaren om opsporingsonderzoek te doen naar overtredingen van de Erfgoedwet.

De Inspectie vraagt gemeenten, professionele organisaties voor monumentenbehoud, beheerders van de rijkscollectie, certificaathouders voor archeologische opgravingen en archeologische depots naar hun beleid en de uitvoering van hun werk via verschillende monitors.[14] In 2025 is gewerkt aan de voorbereiding van de monitoren 2025-2026, die begin 2026 zijn verstuurd.[15]

In de paragrafen hierna wordt ingegaan op de geplande en ongeplande activiteiten op de verschillende toezichtdomeinen in 2025. Naast deze activiteiten heeft de Inspectie haar kennis en deskundigheid ingezet voor de voorbereiding van nieuwe wetgeving. Zo is zij actief betrokken bij de voorgenomen wijzigingen van de Erfgoedwet.[16] Ook is een handhavingstoets uitgevoerd op de Wet op de defensiegereedheid.

14 Zie https://www.inspectie-oe.nl/de-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed/monitor-overheidsinformatie-en-erfgoed.
15 De beheerders van de rijkscollectie zijn in de monitor 2025-2026 niet meegenomen.
16 Zie: https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2024/12/20/aan-de-tweede-kamer-verbetering-erfgoedwet-en-erfgoedzorg.

Foto: Booronderzoek door studenten van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam in het maisveld in Oerle

3.2 Archeologie

3.2.1 Inleiding

De Inspectie houdt op grond van de Erfgoedwet en de Omgevingswet[17] toezicht op de naleving van regels met betrekking tot archeologische opgravingen, vondsten, en beschermde archeologische rijksmonumenten.[18] Het toezicht op deze regels richt zich op zowel particulieren als instellingen en overheden.

Archeologische vondsten kunnen maar één keer opgegraven worden en grondsporen maar één keer onderzocht, daarna zijn ze weg. Daarom moet archeologisch onderzoek zorgvuldig gebeuren en mag niet iedereen dat soort onderzoek doen. Op enkele wettelijke uitzonderingen na, is archeologisch onderzoek voorbehouden aan daarvoor gecertificeerde bedrijven en gemeenten. Zij worden getoetst door instellingen die deze certificaten verstrekken, de certificerende instellingen. Jaarlijks vinden er in Nederland tussen de 3.000 en 4.000 archeologische onderzoeken plaats waarvoor een certificaat is vereist. De Inspectie houdt toezicht op de werking van dit systeem van certificering.

Wettelijke uitzonderingen op het opgravingsverbod zijn er voor universiteiten en hogescholen, verenigingen van vrijwilligers in de archeologie, buitenlandse bedrijven die incidenteel in Nederland opgravingen doen en metaaldetectoramateurs. Zij moeten zich wel aan specifieke voorwaarden houden. De Inspectie houdt op deze partijen toezicht en toetst daarbij ook of aan de gestelde specifieke voorwaarden wordt voldaan. Ten slotte houdt de Inspectie toezicht op 37 provinciale en gemeentelijke depots, waarin alle vondsten en documentatie van archeologisch onderzoek moeten worden bewaard, en op het Nationaal Scheepsarcheologisch Depot.

3.2.2 Activiteiten

Themaonderzoeken

Deselectie van vondsten
Hoewel de Erfgoedwet voorschrijft dat alle vondsten uit archeologisch onderzoek behouden en opgeslagen moeten worden in een depot, bestaat het beeld dat in de praktijk archeologische vondsten worden ‘gedeselecteerd’; zij worden niet nader onderzocht en/of behouden. Om meer zicht te krijgen op de omvang van ‘deselectie’ in archeologische werkprocessen heeft de Inspectie hier in 2025 onderzoek naar gedaan.

17 De Omgevingswet in de gevallen die erfgoed betreffen en waar de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als bevoegd gezag is aangewezen.
18 Ruim 1.400 archeologische vindplaatsen hebben een bijzondere status als archeologisch rijksmonument. Het betreft archeologische resten die zo bijzonder zijn voor onze geschiedenis, dat we deze voor toekomstige generaties willen behouden. Archeologische rijksmonumenten bevinden zich zowel op het land als onder water.

Uit dit onderzoek blijkt dat deselectie op beperkte schaal plaatsvindt en voornamelijk in situaties waarin sprake is van een duidelijke noodzaak. De Inspectie heeft op basis daarvan geconcludeerd dat er onvoldoende grond is voor bijzondere inzet op handhaving. Ook beveelt de Inspectie de minister van OCW aan om een voorgenomen wijziging van de Erfgoedwet, om selectie van vondsten tot op bepaalde hoogte mogelijk te maken, te heroverwegen. Dit omdat de huidige wet het gewenste effect van zorgvuldige weging bereikt en een uitzondering mogelijk ongewenste effecten kan hebben. Wel pleit de Inspectie ervoor om informatie over de vondsten die worden verwijderd zo goed mogelijk vast te leggen, zodat later alsnog verder onderzoek hierop kan worden gedaan. Het blijkt namelijk dat vondsten die niet bewaard blijven ook niet altijd worden gedocumenteerd. Met deze aanbevelingen geeft de Inspectie mede invulling aan de signalerende en adviserende rol die zij als toezichthouder beoogt invulling te geven. Het onderzoeksrapport is begin 2026 gepubliceerd en door de minister van OCW aan de Tweede Kamer aangeboden.

Meldingen van vondsten door metaaldetector-amateurs
In Nederland is het verboden om een archeologische opgraving te verrichten zonder certificaat. Op dit verbod is een aantal uitzonderingen gemaakt, onder meer voor metaaldetectoramateurs. Zij mogen sinds de invoering van de Erfgoedwet en via het Besluit Erfgoedwet archeologie op veel plekken met een metaaldetector op zoek gaan naar archeologische vondsten. Vondsten moeten echter wel gemeld worden bij Archis, het centrale archeologische informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, of bij Portable Antiquities Netherlands (PAN), een online meldportaal en database.

De Inspectie heeft onderzoek gedaan om vast te kunnen stellen of de meldplicht in haar huidige vorm bijdraagt aan het doel van de legalisering van metaaldetectie door amateurs. Die doelstelling is tweeledig. Enerzijds het bevorderen dat meer metaaldetectoramateurs melding maken van hun vondsten, en dat ook tijdig doen. Anderzijds dat de informatie over gemelde vondsten toegankelijk(er) is voor onderzoek.

Uit het onderzoek blijkt dat na de legalisering van metaaldetectie in 2016 jaarlijks meer vondsten worden gemeld dan daarvoor. Wel blijft het aantal melders fors achter bij het aantal metaaldetectoramateurs. Per jaar melden circa 500 metaaldetectoramateurs hun vondsten, terwijl naar schatting tussen 3.000 en 7.000 metaaldetectoramateurs actief zijn in Nederland. Op basis hiervan heeft de Inspectie geconcludeerd dat aanvullende maatregelen nodig zijn om het voldoen aan de meldplicht op een goed niveau te krijgen.

Het onderzoeksrapport is begin 2026 gepubliceerd en door de minister van OCW aan de Tweede Kamer aangeboden. De komende periode blijft metaaldetectie nog de aandacht houden van de Inspectie.

Inspecties

Archeologische depots
Vondsten die bij archeologisch onderzoek opgegraven worden eindigen in een gemeentelijk of provinciaal depot. Daar worden niet alleen de vondsten zelf bewaard, maar ook de bijbehorende opgravingsdocumentatie en rapporten. Daarmee vormen deze depots het archeologisch geheugen van Nederland. Het is belangrijk om dat geheugen in stand te houden. De Inspectie heeft in 2025 alle provinciale depots geïnspecteerd. Daarbij is gecontroleerd of de depots voldoen aan een aantal basisvoorwaarden om archeologische vondsten en de bijbehorende documentatie, zowel fysiek als digitaal, duurzaam te bewaren en toegankelijk te maken. In 2026 verschijnt een overkoepelend rapport met daarin de belangrijkste bevindingen uit deze inspectieronde.

Archeologisch onderzoek door onderwijsinstellingen
Ook universiteiten en hogescholen mogen zonder certificaat archeologische opgravingen doen. Wel geldt dat dan voldaan moet worden aan een aantal specifieke voorwaarden en normen, zoals de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). Hierin worden inhoudelijke en vaktechnische eisen omschreven die worden gesteld aan archeologisch onderzoek. In 2025 onderzocht de Inspectie bij een gezamenlijke archeologische opgraving door de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam, of hieraan voldaan werd. Dat bleek het geval. Wel constateerde de Inspectie dat deze onderwijsinstellingen hun werkwijze deels moeten aanpassen, omdat bij de uitvoering van het veldwerk niet alle handelingen werden uitgevoerd door bevoegde personen.

Toezicht archeologie onder water, samenwerking met Kustwacht

Sinds 1 april 2024 is de wijziging Besluit Erfgoedwet archeologie[19] van kracht, die amateurduikers de mogelijkheid biedt om een ontheffing aan te vragen van het verbod op archeologische opgravingen onder water. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) verleent deze ontheffingen, waar voorschriften aan zijn verbonden zoals het vooraf melden van een voorgenomen opgraving. De Inspectie houdt vervolgens toezicht op de uitvoering daarvan. In 2025 zijn 12 ontheffingen verleend.[20] Daarnaast blijft de aandacht van de Inspectie gericht op het voorkomen en bestrijden van illegale activiteiten op en rond scheepswrakken. In 2025 is daartoe de samenwerking met de Kustwacht geformaliseerd en wordt een data-analist vanuit de Inspectie permanent bij de Kustwacht geplaatst. Hiermee wordt het toezicht op archeologie onder water beter geborgd en kunnen locaties waar wrakken liggen structureel worden gemonitord.

19 Staatsblad 2024, 47.
20 In 2024 werden 10 ontheffingen verleend.

Melding vermissing vondsten

Archeologische bedrijven, en andere partijen die opgravingen uitvoeren, zijn verplicht om alle vondsten binnen twee jaar na voltooiing van de opgraving over te dragen aan de eigenaar, te weten de depothouder (provincie, gemeente of Rijk).[21] Het komt echter voor dat een vondst zoekraakt. De depothouder kan in dat geval, bij de overdracht van de vondsten, de voorwaarde stellen dat er een melding van vermissing wordt gedaan bij de Inspectie. In 2025 werden 27 vermissingen gemeld, afkomstig van vier projecten door drie verschillende partijen. Alle vermissingen betroffen archeologische onderzoeken van voor 2016 die met vertraging zijn overgedragen. De ernst en oorzaak van deze vermissingen vielen mee. Het ging meestal om enkele scherven of botfragmenten.

Monitor Archeologie

De Inspectie brengt via de monitor in beeld hoe het met de taakuitvoering staat van bedrijven en gemeenten die gecertificeerd zijn voor archeologisch onderzoek en van de provinciale en gemeentelijke depots. Daarnaast vullen alle gemeenten de monitor Monumenten en Archeologie van de Inspectie in, met daarin vragen over beleid, uitvoering, toezicht en handhaving. In het verslagjaar zijn voorbereidingen getroffen voor de monitoren 2025-2026, die begin 2026 zijn uitgezet.

21 Erfgoedwet art. 5. 6 en 7.

Foto: Depotlade van het provinciaal depot voor archeologie van Noord-Holland

Foto: Dorpskerk Hoog-Keppel van Gelderse Kerken

3.3 Monumenten

3.3.1 Inleiding

Monumenten zijn objecten met belangrijke cultuurhistorische waarde voor de gemeenschap. Dat kunnen historische gebouwen zijn, maar ook door mensen aangelegde groene structuren zoals parken.

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de vergunningverlening en het toezicht op rijksmonumenten. Zij kunnen ook handhavend optreden, bijvoorbeeld als een eigenaar een rijksmonument onvoldoende onderhoudt. Provincies houden toezicht op de wijze waarop gemeenten hier invulling aan geven. De Inspectie kijkt naar het functioneren van het monumentenstelsel als geheel. In dat kader bevraagt zij via de monitor alle gemeenten over de uitoefening van hun taken op het gebied van monumenten en archeologie.

Direct toezicht houdt de Inspectie op professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM). Dit zijn organisaties die verantwoordelijk zijn voor het beheer van minimaal twintig rijksmonumenten. Zij hebben aangetoond dat het behouden en verzorgen van erfgoed een hoofddoelstelling is en dat ze werkzaamheden aan rijksmonumenten op een professionele manier uitvoeren. Voorbeelden van POM's zijn een aantal Stadsherstel organisaties, Vereniging Hendrick de Keyser, Natuurmonumenten en andere provinciale landschaporganisaties. Ook de POM's krijgen de monitor van de Inspectie toegestuurd.

De Inspectie onderzoekt ook hoe de strafrechtelijke handhaving van overtredingen van de monumentenwetgeving functioneert en adviseert gemeenten die hierbij knelpunten ervaren. Ook wordt contact onderhouden met de politie en het Openbaar Ministerie, met als doel de voortgang van lopende en nieuwe procedures te bevorderen. Daarnaast geeft de Inspectie voorlichting aan geïnteresseerden over handhaving bij rijksmonumenten om het bewustzijn hierover te vergroten.

3.3.2 Inspecties

Inspectie op toepassing van uitvoeringsrichtlijnen
De Inspectie rondde in 2025 een verkennend onderzoek af bij zeven POM's naar de toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen, de zogenoemde uitvoeringsrichtlijnen. Deze richtlijnen, ontwikkeld door Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg, beschrijven welke uitvoeringsmethoden historisch verantwoord zijn en aansluiten bij moderne technieken. Uit het onderzoek blijkt dat onderhoud aan monumenten door POM's meestal volgens de geldende normen plaatsvindt. Wel ziet de Inspectie dat dossieropbouw en het gebruik van waardestellend onderzoek kan worden versterkt. Ook besteden POM's de uitvoering van monumentenonderhoud vaak uit.

Daarbij concludeert de Inspectie dat een meer actieve opdrachtgeverrol nodig is om de kwaliteit van onderhoud en restauratie te waarborgen.

Inspecties naar borging van deskundigheid
De Inspectie is in 2025 een nieuwe inspectieronde gestart om alle 32 POM's te toetsen op de structurele borging van hun deskundigheid.[22] Zij kijkt daarbij naar de aanwezigheid van relevante deskundigheid, op welke wijze de ontwikkeling daarvan wordt gestimuleerd en hoe deskundigheidsbevordering is geborgd in het beleid van iedere POM. Dit onderzoek loopt tot en met 2026, waarbij een eindrapport in 2027 volgt.

3.3.3 Monitoren

Monitor professionele organisaties voor monumentenbehoud 2023–2024
In 2025 zijn de resultaten gepresenteerd van de Monitor 2023-2024 professionele organisaties voor monumentenbehoud.[23] Hieruit blijkt dat alle POM's aangeven dat bij meer dan 50% van hun rijksmonumenten de staat van onderhoud goed is. Dit komt deels doordat sommige POM's bewust monumenten in slechte staat aankopen om deze te kunnen restaureren. Ook geeft 90% van de POM's aan inmiddels te beschikken over een actueel kwaliteitsbeleid waarin staat omschreven hoe het onderhoud van monumenten planmatig wordt uitgevoerd en hoe wordt gezorgd voor voldoende deskundigheid bij de werkzaamheden. En dat is gunstig, want hoe actueler het beleid, hoe beter organisaties kunnen inspelen op de nieuwste inzichten en kennis binnen het vakgebied. In 2026 wordt de POM-monitor 2025-2026 uitgevoerd.

Monitor gemeenten 2025-2026
In 2025 heeft de Inspectie de monitor Monumenten en Archeologie Gemeenten geactualiseerd, in afstemming met Federatie Grote Monumentengemeenten, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van OCW. Om de vraaglast te beperken is deze met 30% ingekort. In de monitor, die begin 2026 is uitgezet, wordt op het gebied van monumentenzorg gevraagd naar beleid, uitvoering en toezicht en handhaving. Daarnaast zijn er themavragen opgenomen over burgerparticipatie Erfgoed (verdrag van Faro), de omgevingswet en weerbaarheid (o.a. brandveiligheid, klimaat en duurzaamheid). Informatie uit deze monitor wordt gebruikt door alle provincies voor het interbestuurlijk toezicht erfgoed.

Monitoren interbestuurlijk toezicht door provincies op gemeentelijke archeologie- en monumententaken
Naast de monitors in de vorm van vragenlijsten heeft de Inspectie in 2025 ook op een andere manier gemonitord. Op verzoek van de minister van OCW heeft de Inspectie het

22 Met ingang van januari 2026 zijn er 33 POM's.
23 Zie: https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/12/22/monitor-2023-2024-professionele-organisaties-voor-monumentenbehoud en de databank van de Inspectie.

interbestuurlijk toezicht (IBT) door provincies op de gemeentelijke erfgoedtaken met betrekking tot monumenten en archeologie bekeken. Zij heeft geïnventariseerd hoe provincies hun toezicht op dit moment invullen, hoe zij de daartoe bestemde geldelijke bijdrage van OCW hiervoor inzetten en welke plannen zij hebben voor de komende jaren. De Inspectie heeft in dit onderzoek geconstateerd dat de inspanning van provincies voor IBT-erfgoed de afgelopen jaren is toegenomen. Wel zitten de provincies hier nog in verschillende stadia. Over het algemeen pakken provincies meer hun rol en bij sommige provincies leidt dit ook al tot merkbaar meer of andere interventies. Bijvoorbeeld door het voeren van gesprekken met gemeenten die niet goed genoeg scoren, het opvragen van meer informatie bij gemeentes en het maken van afspraken over noodzakelijke verbeter-maatregelen.

3.3.4 Voorlichting

Net als in voorgaande jaren gaf de Inspectie ook in 2025 les aan de ErfgoedAcademie[24] en de Politieacademie[25] over het onderwerp strafrecht en handhaving bij monumenten. Op deze wijze werkt de Inspectie proactief aan meer bewustzijn bij gemeenteambtenaren en in het politieapparaat.

3.3.5 Strafrechtelijke handhaving

De Inspectie overlegde met de politie over de teruggave van interieurobjecten van een rijksmonument. Ook met een aantal gemeenten was er overleg over de mogelijkheden om op te treden tegen overtredingen bij monumenten. De Inspectie heeft hiervoor eerder een handreiking voor gemeenten opgesteld.[26]

Daarnaast nodigde de gemeente Wassenaar het ministerie van OCW, provincie Zuid-Holland en de Inspectie uit voor een werkbezoek naar aanleiding van de casus verwaarloosd rijksmonument Huize Ivicke, waarop de gemeente heeft gehandhaafd. Het doel van het bezoek was aan de hand van het handhavingsdossier beter inzicht te krijgen in hoe de keten van beleid en uitvoering in de praktijk werkt als het gaat om de instandhouding van rijksmonumenten. De gemeente heeft een beginselplicht tot handhaving wanneer een monument door verwaarlozing verloren dreigt te gaan. In de praktijk gebeurt dit niet vaak.

24 https://www.erfgoedacademie.nl
25 https://www.politieacademie.nl
26 https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2022/03/31/monument-en-overtreding

Foto: Keramiek restauratieatelier in het Rijksmuseum Amsterdam

3.4 Cultuurgoederen

3.4.1 Inleiding

De Inspectie draagt bij aan de bescherming van cultuurgoederen. Dat doet zij zowel voor Nederlandse cultuurgoederen als voor beschermde cultuurgoederen in andere landen. Deze inspectietaak is gericht op vier domeinen: de rijkscollectie, nationaal beschermde cultuurgoederen, internationaal beschermde cultuurgoederen en het beoordelen van vergunningaanvragen voor uitvoer en invoer.

3.4.2 Rijkscollectie

De Minister van OCW is verantwoordelijk voor een omvangrijke collectie museale cultuurgoederen die eigendom is van de Staat der Nederlanden of waarvan de zorg aan de Staat is toevertrouwd. Deze zogeheten rijkscollectie bevat veel waardevolle cultuurgoederen, waaronder kunst- en natuurkundige collecties. In totaal gaat het om meer dan 50 miljoen objecten.

De rijkscollectie is in beheer bij verschillende beheerders. In hoofdzaak zijn dat de in 1994 verzelfstandigde rijksmusea, maar ook ministeries en colleges van Staat beheren rijkscollectie. Voor het beheer en de toegankelijkheid van de rijkscollectie zijn normen gesteld. De Inspectie houdt toezicht op de naleving daarvan. Daarbij hanteert zij toetsingskaders waarin de (open) normen uit de Erfgoedwet zijn vertaald naar toetsbare criteria met bijbehorende indicatoren.

Activiteiten

Inspectieprogramma beheer rijkscollectie
In 2024 is de Inspectie een meerjarig inspectieprogramma ‘Kwaliteit beheer en behoud’ gestart, bij alle 34 museale beheerders van de rijkscollectie. In het onderzoek wordt met name gekeken naar het beleid voor het collectiebeheer, de kwaliteit van de collectie- en eigendomsregistratie, en de beheersing van risico’s rond behoud en veiligheid van collectie, onder meer als gevolg van klimaatverandering. In 2025 werden 8 van deze inspecties uitgevoerd. Per inspectie leidde dat tot een rapport met bevindingen, conclusies en aanbevelingen dat werd gepubliceerd op de website van de Inspectie. Opvolging van de aanbevelingen wordt vervolgens door de Inspectie gemonitord, waarmee ook meer inzicht ontstaat in de meerwaarde en impact van het toezicht. Dit onderzoeksprogramma loopt nog tot in 2027 door. Naast individuele rapporten stelt de Inspectie bij afronding van dit inspectieprogramma een themarapport op over het beheer van de rijkscollectie.

Bij de inspecties die in 2024 en 2025 plaatsvonden, heeft de Inspectie geconcludeerd dat niet alle beheerders beschikken over een toereikende analyse van alle risico’s voor de

collectie. Zo beschikt een aantal beheerders alleen over een risicoanalyse op strategisch niveau, bijvoorbeeld in een bedrijfsnoodplan dat zich richt op de bedrijfscontinuïteit. Risicoanalyses die zich wel specifiek richten op de collectie zijn niet altijd volledig en systematisch uitgewerkt. Zo ontbreken vaak relevante schadefactoren of zijn locaties buiten het museumgebouw, waar zich collectie bevindt, er niet in betrokken. Ook zijn de mate waarin de risico's worden beheerst en een antwoord op de vraag of eventuele aanvullende maatregelen nodig zijn, niet altijd inzichtelijk gemaakt.
Voor de goede orde: dit betekent niet dat beheerders de risico's voor de collectie feitelijk onvoldoende beheersen. Wel signaleert de Inspectie dat die risico's, en en de bijbehorende mitigerende maatregelen, niet altijd voldoende inzichtelijk zijn gemaakt. Dit terwijl de afgelopen jaren de risico's voor de collectie en de noodzaak deze te beheersen, alleen maar zijn toegenomen. De geopolitieke ontwikkelingen, klimaatverandering en een aantal recente inbraken in musea maken het noodzakelijk de risico's voor beheer en behoud van de rijkscollectie opnieuw te bezien en de weerbaarheid van het museum te wegen. De minister van OCW heeft dan ook collectie beherende instellingen, met name in relatie tot hybride oorlogsdreiging, in een brief van 18 december 2025 opgeroepen om hiervoor daar waar nodig aanvullende veiligheidsplannen te maken.

Voorbereiding thematisch onderzoek
In 2025 zijn voorbereidingen getroffen voor een *quick scan* naar interne diefstal bij museale beheerders. De uitvoering van dit onderzoek gebeurt in 2026.

Registratie schades en vermissingen rijkscollectie
Met het stoppen van de database voor incidenten met collectie (DICE) van de RCE, moeten alle meldingen van schade en vermissingen van rijkscollectie direct bij de Inspectie worden gemeld. In 2025 zijn bij de Inspectie alle noodzakelijke voorbereidingen getroffen om deze meldingen online te kunnen ontvangen en van opvolging te voorzien.

Monitoren afspraken wegwerken grote beheerachterstanden
Bij het Nederlands Foto Museum en bij Naturalis Biodiversity is sprake van grotere, en daardoor meer risicovolle achterstanden in het beheer van delen van de rijkscollectie. Dit betreft de registratie, het behoud en de digitale toegankelijkheid ervan. Het ministerie van OCW heeft meerjarige afspraken met deze instellingen gemaakt over het wegwerken van deze achterstanden. De Inspectie monitort de voortgang hiervan. Het beeld in 2025 is dat de instellingen grotendeels op schema liggen. In verband met de verhuizing heeft het Nederlands Fotomuseum een verlenging voor de inhaalslag gekregen. Naturalis heeft de eerste tranche van de inhaalslag afgerond, die zich vooral heeft gericht op collectiebehoud. Er zijn nu afspraken gemaakt voor een tweede tranche die zich vooral richt op het op orde brengen van de registratie van collectieonderdelen.

3.4.3 Nationaal beschermde cultuurgoederen

Voorwerpen en verzamelingen in particulier bezit kunnen door de minister van OCW op grond van de Erfgoedwet een beschermde status krijgen. Dat gebeurt als cultuurgoederen door de minister als onvervangbaar en onmisbaar worden geacht voor het nationale erfgoed, omdat ze van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis zijn, of van uitzonderlijke schoonheid. Ze worden dan opgenomen in het register van aangewezen beschermde cultuurgoederen en verzamelingen. De Inspectie houdt toezicht op de naleving van de wettelijke bepalingen die voor deze aangewezen beschermde cultuurgoederen gelden. De Inspectie voert daartoe onder meer vierjaarlijks controles uit op alle aangewezen beschermde cultuurgoederen en verzamelingen.

Activiteiten

Verblijfplaatscontrole
De Inspectie heeft in 2025 17 controles uitgevoerd op de geregistreerde verblijfplaats van aangewezen beschermde cultuurgoederen en verzamelingen. Het gaat om bezoeken aan kerken, kloosters, particulieren, stichtingen en aan musea waar de beschermde voorwerpen in bruikleen gegeven zijn. Tijdens deze controles werden in totaal 22 dossiers geïnspecteerd, waarvan 4 verzamelingen. In alle gevallen bevonden de aangewezen beschermde cultuurgoederen zich nog op de geregistreerde locatie.

Voorlichting
Tijdens de locatiebezoeken die in het kader van de standplaatscontroles worden gedaan, geven de inspecteurs ook voorlichting. Eigenaren en beheerders worden geïnformeerd over hun plichten en rechten, onder meer de verplichting om verplaatsingen van aangewezen beschermde cultuurgoederen binnen Nederland te melden bij de Inspectie. Voor verplaatsingen buiten Nederland is toestemming van de minister van OCW vereist. Eigenaren en beheerders worden ook gewezen op evidente tekortkomingen in de bewaaromstandigheden van de beschermde cultuurgoederen. Ook worden zij geattendeerd op het Mondriaan Fonds, waar subsidie kan worden aangevraagd voor behoud van cultuurgoederen. Een goede voorlichting op locatie is extra belangrijk omdat contactpersonen bij eigenaren en beheerders van aangewezen beschermde cultuurgoederen regelmatig wisselen. Dat levert een risico op voor de omgang met deze cultuurgoederen omdat informatie over (wettelijke) rechten en plichten niet altijd goed wordt overgedragen.

Kennisuitwisseling
In het kader van kennisuitwisseling is op 3 april 2025 een kennismiddag voor eigenaren en beheerders van aangewezen beschermde cultuurgoederen in het Zwanenbroedershuis in Den Bosch georganiseerd. Tijdens de bijeenkomst gaf de Commissie Beschermde Cultuurgoederen een korte toelichting op haar taken en werd er kennis gedeeld over onder andere veiligheidszorg en de mogelijkheden van behoudssubsidie.

Foto: De teruggeven sculptuur is zo'n 3500 jaar oud en stelt een hoge ambtenaar uit de dynastie van farao Thoetmosis III voor

3.4.4 Internationaal beschermde cultuurgoederen

De Inspectie houdt op basis van de Erfgoedwet en de Sanctiewet 1977 toezicht op de naleving van regels rond de in- en uitvoer van wettelijk beschermd erfgoed. Het gaat daarbij niet alleen om beschermd erfgoed uit Nederland, maar ook uit de lidstaten van de Europese Unie, de landen die partij zijn bij de UNESCO-verdragen 1954 en 1970 en landen waar specifieke sanctieregimes voor gelden, zoals op dit moment Irak, Syrië en Oekraïne.

Activiteiten

Opvolging meldingen
De Inspectie behandelde in 2025 49 concrete signalen over mogelijk onrechtmatig in- of uitgevoerde cultuurgoederen. Veruit de meeste meldingen kwamen van de Douane. Daarnaast verzochten verschillende ambassades de Inspectie om onderzoek te doen naar voorwerpen die in Nederland te koop werden aangeboden en mogelijk oorspronkelijk afkomstig waren uit het verzoekende land. Bij de behandeling daarvan is ook samengewerkt met de politie. De signalen betroffen het vaakst voorwerpen oorspronkelijk afkomstig uit Europa en Zuid-Amerika, maar ook hadden deze betrekking op voorwerpen die oorspronkelijk afkomstig zijn uit Azië, de Arabische Staten en Afrika. Het ging daarbij veelal om archeologische of etnografische voorwerpen. In de meeste gevallen bleek dat geen overtreding van regelgeving kon worden geconstateerd, en die voorwerpen werden dan ook vrijgegeven. Enkele malen is echter wel een overtreding geconstateerd van de invoerregels die in 2025 in werking traden. Omdat het in die gevallen administratieve overtredingen betrof, zijn de betrokkenen gewezen op de nieuwe verplichtingen. Ook zijn in 2025 enkele voorwerpen afgestaan voor teruggave aan het land van herkomst.

Teruggaves

Peru, Panama en Costa Rica
In september 2025 zijn ruim 30 archeologische objecten teruggegeven aan Peru, Panama en Costa Rica. Het betrof gedecoreerde aardewerk kruiken, kommen en schalen van 500 tot 2500 jaar oud die zich in een privécollectie bevonden. De eigenaar van de collectie had vastgelegd dat bij haar overlijden deze objecten moesten worden teruggegeven aan de landen van herkomst. Daar zijn ze van groot belang voor wetenschappelijk onderzoek naar de rijke cultuurgeschiedenis van precolumbiaanse samenlevingen. Deze vrijwillige teruggave laat zien hoe particuliere verzamelaars een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het behoud en herstel van cultureel erfgoed. De Inspectie heeft samen met deskundigen deze teruggave ondersteund.

Egypte
In november 2025 werd aangekondigd dat een gestolen stenen hoofd uit de tijd van de farao's zou worden teruggegeven aan Egypte. De feitelijke overhandiging vond plaats op 5

februari 2026.[27] De sculptuur is zo'n 3500 jaar oud en stelt een hoge ambtenaar uit de dynastie van farao Thoetmosis III voor. De sculptuur werd in 2022 aangeboden op de TEFAF, een beurs voor beeldende kunst, antiek en design. Nadat twijfels waren gerezen over de rechtmatige herkomst van het voorwerp deed de handelaar vrijwillig afstand van de sculptuur. De Nederlandse politie en de Inspectie deden onderzoek naar de herkomst van de sculptuur en constateerde dat deze door plundering was verkregen en onrechtmatig uitgevoerd.

Onderzoek in voorbereiding

In het Werkprogramma 2025-2026 heeft de Inspectie verschillende risico's en prioriteiten benoemd voor het toezicht over de in- en uitvoer van cultuurgoederen. Aan de hand daarvan zijn in 2025 projecten gedefinieerd en voorbereidende werkzaamheden verricht voor deze onderzoeken. Het betreft:

- een onderzoek naar de verantwoordelijkheid van online handelsplatformen bij de handel in cultuurgoederen en het bepalen van een werkwijze bij deze platformen door de Inspectie;
- een verkennend onderzoek naar de handelswijze van veilinghuizen;
- de ontwikkeling van het aanbod van archeologische voorwerpen in Nederland in het licht van de nieuwe invoerregels die medio 2025 van kracht zijn geworden;
- een verificatie van de risicobepaling bij de invoer van cultuurgoederen.

De uitvoering van deze vier onderzoeken vindt plaats in 2026 en 2027.

3.4.5 Vergunningen

In samenwerking met de Centrale dienst voor in- en uitvoer van de Douane verstrekt de Inspectie vergunningen voor de uitvoer van cultuurgoederen uit de Europese Unie. Doel hiervan is de onrechtmatige uitvoer van wettelijk beschermde cultuurgoederen uit Nederland en de andere lidstaten van de Unie tegen te gaan. Vanaf 28 juni 2025 werd ook een invoervergunning verplicht voor bepaalde cultuurgoederen voor het binnenbrengen in de Europese Unie. Ook deze invoervergunningen worden door de Inspectie afgegeven. Importeurs moeten een invoervergunning aanvragen of een importeursverklaring indienen met bewijsstukken waaruit blijkt dat de goederen rechtmatig zijn uitgevoerd uit het land waar ze vervaardigd of ontdekt werden. Deze vergunningplicht geldt voor archeologische voorwerpen en onderdelen van monumenten. Om de nieuwe invoerverplichting voldoende bekendheid te geven heeft de Inspectie in het eerste half jaar van 2025 sterk ingezet op het geven van voorlichting aan (potentiële) vergunning-aanvragers, met name over het doen van *due diligence* onderzoek en onderzoek naar herkomstinformatie van cultuurgoederen. Ook zijn de nieuwe regels via de website van de Inspectie en de 'Brochure invoer en uitvoer van cultuurgoederen' verder toegelicht.[28]

27 https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2026/02/05/gestolen-sculptuur-teruggegeven-aan-egypte
28 https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2016/11/16/brochure-invoer-en-uitvoer-van-cultuurgoederen

Uitvoervergunning

In 2025 werden in totaal 468 vergunningen afgegeven. Daaronder waren 67 doorlopende vergunningen en 401 vergunningen voor eenmalig gebruik.

Vergunningen 2024	
Doorlopende vergunningen[29] voor herhaaldelijk gebruik gedurende vijf jaar, ten behoeve van muziekinstrumenten van wereldwijd optredende musici	67
Standaardvergunningen voor eenmalig gebruik	401
De standaardvergunningen werden afgegeven aan: • professionele kunst- en antiekhandelaren en veilinghuizen • musea en andere erfgoedinstellingen voor tijdelijke (tentoonstellings) doeleinden • overige organisaties en particulieren	 188 158 55
Handelaars en veilinghuizen vroegen het vaakst een vergunning aan voor: • Boeken en manuscripten • Oudheidkundige voorwerpen	 50 43
Musea vroegen het vaakst een vergunning aan voor: • Schilderijen • Prenten en tekeningen	 97 23
De meest voorkomende bestemmingen waren: • Verenigde Staten • Verenigd Koninkrijk • Japan	 148 78 72

Tabel 1. Aantal afgegeven vergunningen in 2025

Adviezen voor bescherming

De Inspectie legde 54 vergunningaanvragen voor beoordeling voor aan de 'Commissie Beschermde Cultuurgoederen'. De voorgelegde aanvragen betroffen vooral werk van Nederlandse makers, van verschillende boeken en manuscripten tot een schilderij van Pyke Koch en van zilverwerk tot prenten van M.C. Escher. In alle gevallen oordeelde de commissie dat een nader onderzoek naar de beschermwaardigheid niet nodig was.

29 Met de doorlopende vergunning is de Specifieke Open Vergunning (SOV) bedoeld. Met deze vergunning kan een cultuurgoed herhaaldelijk worden in- en uitgevoerd, gedurende 5 jaar. Een standaardvergunning is daarentegen slechts geldig voor eenmalig gebruik.

Invoervergunning

In 2025 werden 18 aanvragen voor invoervergunningen ingediend.

Invoervergunningen 2025	
Land van herkomst:	**Aantal aanvragen**
• Verenigd Koninkrijk	6
• Egypte	6
• België	1
• China	1
• Colombia	1
• Mexico	1
• Nederland	1
• Verenigde Staten	1
Categorie aanvrager:	
• Bedrijf (inclusief logistiek dienstverlener)	16
• Particulier	2
Categorie van het cultuurgoed:	**Totaal voorwerpen**
Voorwerpen afkomstig van archeologische opgravingen of van archeologische vondsten ouder dan 200 jaar	52
Meest voorkomende type cultuurgoederen:	
• Chinese terracotta	12
• Oesjabti	4
• Egyptische faience ring	3
• Pijlpunt/speerpunt	4

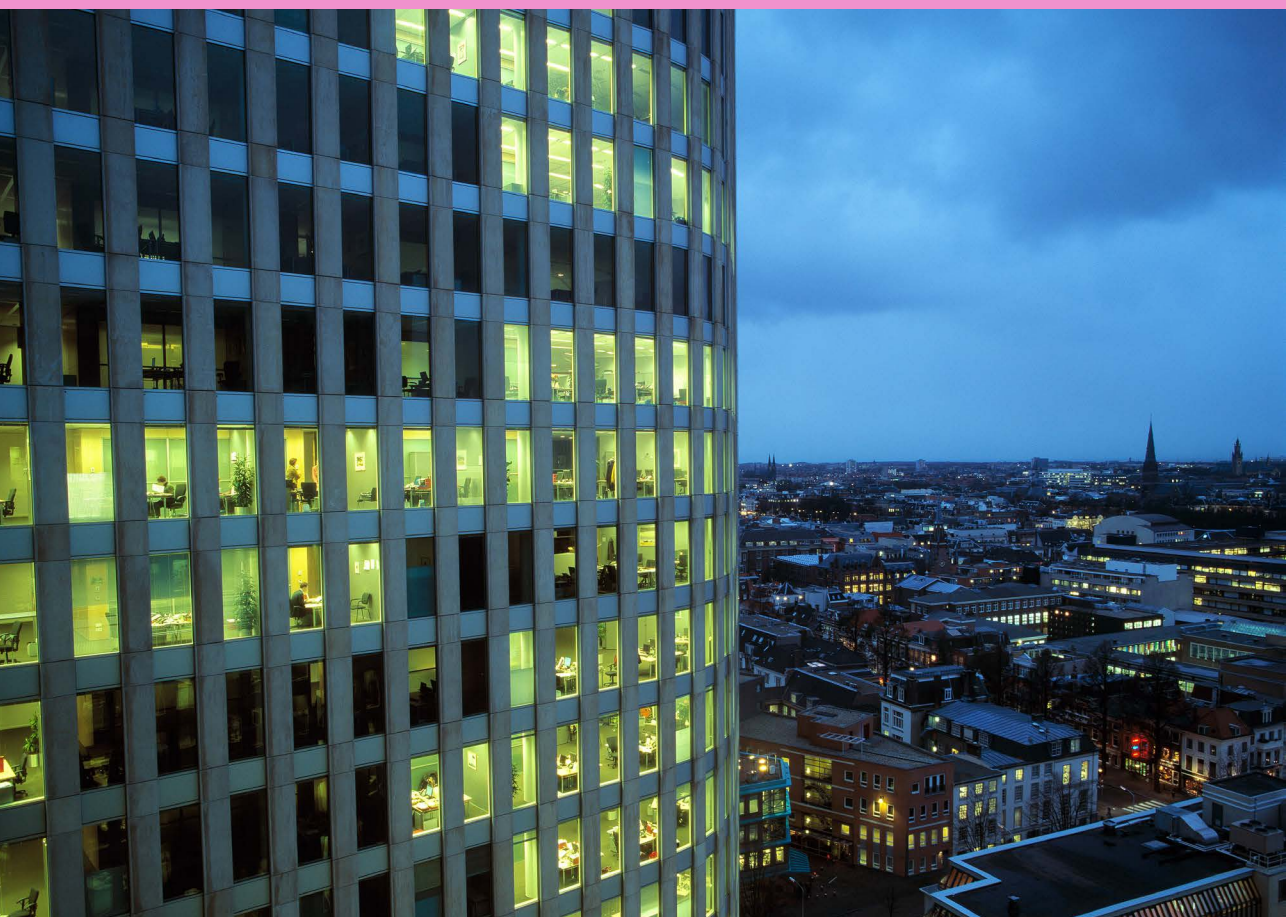
Tabel 2. Aangevraagde invoervergunningen in 2025[30]

30 De invoervergunning is van toepassing op archeologische voorwerpen en delen van monumenten van buiten de EU. Als het land van herkomst buiten de EU niet kan worden vastgesteld of als de uitvoer uit dat land vóór 1972 plaats heeft gevonden, kan als herkomstland het laatste land worden gekozen waar het cultuurgoed zich langer dan vijf jaar heeft bevonden. Dit kan ook een Europees land zijn. Voorwerpen die in de EU zijn vervaardigd/ontdekt vallen niet binnen de reikwijdte van de EU-invoerregeling.

3.5 Opsporingsonderzoeken

Omdat toezichthouders van de Inspectie over specialistische kennis beschikken rond zowel het cultureel erfgoed als de wet- en regelgeving op hun werkterrein, zijn zij bij uitstek geschikt om ingezet te worden bij strafrechtelijk onderzoek. Op dit moment beschikt de Inspectie over vier buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's). Zij werken samen met de taakaccenthouders voor kunst- en antiekcriminaliteit van de politie. Zelf doen zij, vaak met ondersteuning van de politie, opsporingsonderzoek bij overtredingen van de Erfgoedwet. De opsporing valt onder de verantwoordelijkheid en de leiding van het OM. In 2025 werd aan drie onderzoeken gewerkt. Daarvan is één omvangrijk onderzoek, waarbij een groot aantal archeologische vondsten in beslag is genomen, afgerond en overgedragen aan het OM.

Foto: Hoftoren in Den Haag

4 Cijfers en feiten

4.1 Personeel en middelen

Personeel

De voorgenomen versterking van de Inspectie verloopt stapsgewijs maar gestaag. Dat betreft zowel de aanwas en opleiding van nieuwe medewerkers als de inzet van nieuwe expertise en de ontwikkeling van het toezichtinstrumentarium en de organisatie.

Begin 2025 waren alle MT-posities (Inspecteur-generaal, hoofdinspecteur Overheidsinformatie, hoofdinspecteur Erfgoed en hoofd Stafafdeling) ingevuld. Personele uitbreiding is gedurende 2025 met name gerealiseerd bij de afdeling Overheidsinformatie en het team Kennis, Informatie en Advies (KIA), dat onderdeel uitmaakt van de Stafafdeling.

	2024	2025
Medewerkers (in fte)	53	58

Tabel 3. Aantal medewerkers in 2024 en 2025

In 2025 verlieten 4 medewerkers de Inspectie voor een andere baan of pensioen en werden 16 medewerkers benoemd in een nieuwe functie, waarvan 7 vanuit eigen geledingen en 7 op inhuurbasis. Daarnaast werkten 3 medewerkers vanuit een andere aanstelling tijdelijk bij de Inspectie.

Middelen

De uitgaven van 2025 bedroegen 6,9 miljoen euro waarvan 6,7 miljoen (na bijstelling) aan personeelskosten inclusief tijdelijke medewerkers.

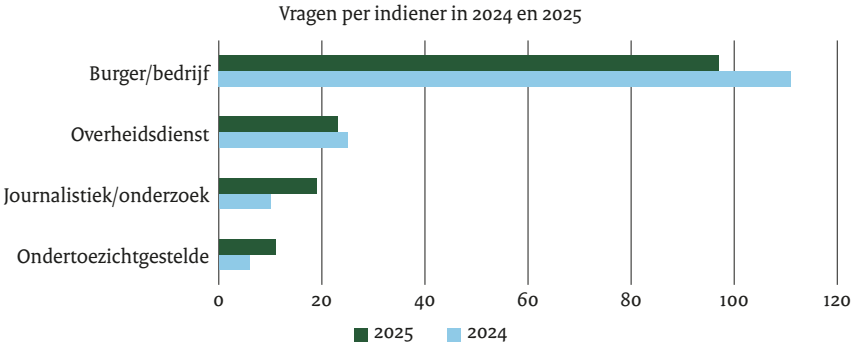
(x 1.000) in EUR	2024	2025
Realisatie	6.370	6.936
Personeelskosten	5.859	6.266
Overig	511	670

Tabel 4. Middelen Inspectie in 2024 en 2025

4.2 Vragen aan de Inspectie

Vragen die aan de Inspectie worden gesteld zijn belangrijk omdat ze inzicht geven in wat er bij de vragensteller leeft aan zorg of onhelderheid. Ook kan een vraag aanleiding vormen voor het initiëren van een onderzoek. Daarnaast draagt het verstrekken van heldere en begrijpelijke informatie bij aan kennis van wetgeving en begrip voor de uitvoeringspraktijk op terreinen waar de Inspectie op toeziet.

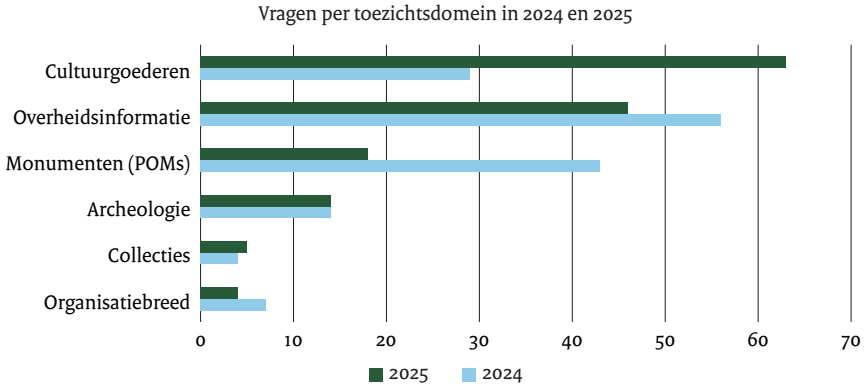
In 2025 ontving de Inspectie 150 vragen. Hiervan waren er 97 afkomstig van burgers en bedrijven. Dat is 65% van alle vragen. Dat aandeel is gedaald met 8% ten opzichte van 2024 (73%). Het aandeel van journalistiek/onderzoek (+6%) en dat van ondertoezichtgestelden (+3%) is licht gestegen.

Figuur 1. Aantal ontvangen vragen per type indiener, 2025 en 2024 (absoluut)[31]

Hoewel het totaal aantal vragen min of meer constant is gebleven ten opzichte van het vorige jaar, zijn er wel verschuivingen tussen de toezichtterreinen te zien.

31 Medio 2025 is de registratie van persvragen beëindigd. Dat betekent dat het aantal van 19 onderzoeks- en journalistieke vragen als minimum moet worden beschouwd.

Figuur 2. Aantal ontvangen vragen per toezichtgebied, 2025 en 2024

De meeste vragen die in 2025 aan de Inspectie werden gesteld hadden betrekking op cultuurgoederen. Deels kwamen die van particulieren en kunsthandelaren die concrete vragen hadden over een schilderij of ander object. Maar ook de nieuwe regels over de invoer van cultuurgoederen van buiten de Europese Unie (vanaf 28 juni 2025) leverden vragen op. De vragen op het terrein van overheidsinformatie betroffen voornamelijk het de toepassing van de Archiefwet, hoe deze wet zich verhoudt tot de AVG, selectielijsten en vermissing van diploma's.

Foto: Chatapps op telefoon, in 2025 kondigde de Inspectie een onderzoek aan naar de archivering van chatberichten van bewindspersonen bij vier ministeries

Bijlage: Overzicht publicaties

In deze bijlage een overzicht van gepubliceerde brieven, rapporten en overige publicaties in 2025.

Brieven

Publicatiedatum	Titel en URL	Toezichtveld
08-04-2025	**Brief opvolging aanbevelingen informatiehuishouding Loodswezen Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/04/8/brief-opvolging-aanbevelingen-informatiehuishouding-loodswezen-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-2025	Overheids-informatie
19-05-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed over de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen van chatberichten bij ministerie van Algemene Zaken 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/05/19/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-over-de-voortgang-van-de-opvolging-van-de-aanbevelingen-van-chatberichten-bij-ministerie-van-algemene-zaken	Overheids-informatie
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan de Rijnlandse Molenstichting over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen maart 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-de-rijnlandse-molenstichting-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-maart-2025	Monumenten
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan Stichting Twickel over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen april 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-stichting-twickel-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-april-2025	Monumenten
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan Alde Fryske Tsjerken over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen maart 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-alde-fryske-tsjerken-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-maart-2025	Monumenten

Publicatiedatum	Titel en URL	Toezichtveld
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan Stadsherstel Amsterdam over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen januari 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-stadsherstel-amsterdam-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-januari-2025	Monumenten
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan Stichting Monumentenbezit over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen mei 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-stichting-monumentenbezit-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-mei-2025	Monumenten
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen mei 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-de-vereniging-tot-behoud-van-natuurmonumenten-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-mei-2025	Monumenten
02-10-2025	**Brief Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed aan Brabants Landschap over de toepassing van in de beroepsgroep geldende normen april 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/brief-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-aan-brabants-landschap-over-de-toepassing-van-in-de-beroepsgroep-geldende-normen-april-2025	Monumenten
17-11-2025	**Brief opvolging aanbevelingen rapport over de informatiehuishouding van het kerndepartement van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/11/17/brief-opvolging-aanbevelingen-rapport-over-de-informatiehuishouding-van-het-kerndepartement-van-het-ministerie-van-economische-zaken-en-klimaat	Overheids-informatie
27-11-2025	**Brief opvolging aanbevelingen informatiehuishouding Toeslagen 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/11/26/brief-voortgang-toeslagen-2025	Overheids-informatie

Rapporten

Publicatiedatum	Titel en URL	Toezichtveld
18-02-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Huis van het boek** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/02/18/rapport-beheer-rijkscollectie-huis-van-het-boek	Rijkscollectie
24-02-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Van Gogh Museum** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/02/24/rapport-beheer-rijkscollectie-van-gogh-museum	Rijkscollectie
03-03-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Rijksmuseum van Oudheden** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/03/3/rapport-beheer-rijkscollectie-rijksmuseum-van-oudheden	Rijkscollectie
16-04-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Rijksmuseum Boerhaave** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/04/16/rapport-beheer-rijkscollectie-rijksmuseum-boerhaave	Rijkscollectie
23-05-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Rijksmuseum Twenthe** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/05/23/rapport-beheer-rijkscollectie-rijksmuseum-twenthe	Rijkscollectie
17-06-2025	**Rapport Opgraving door Saxion Hogeschool Deventer** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/06/17/rapport-opgraving-saxion-deventer	Archeologie
17-06-2025	**Rapport Opgraving door de Rijksuniversiteit Groningen** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/06/17/rapport-opgraving-rijksuniversiteit-groningen	Archeologie
17-06-2025	**Rapport Opgraving door de Universiteit Leiden** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/06/17/rapport-opgraving-universiteit-leiden	Archeologie
22-07-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Rijksmuseum Muiderslot** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/07/21/rapport-beheer-rijkscollectie-rijksmuseum-muiderslot	Rijkscollectie
20-08-2025	**Rapport beheer rijkscollectie het Scheepvaartmuseum- Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed-mei 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/08/21/rapport-beheer-rijkscollectie-het-scheepvaartmuseum-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-mei-2025	Rijkscollectie
28-08-2025	**Rapport De informatiehuishouding van het directoraat-generaal Douane- Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed- juni 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/08/28/rapport-de-informatiehuishouding-van-het-directoraat-generaal-douane--inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed--juni-2025	Overheids-informatie

Publicatiedatum	Titel en URL	Toezichtveld
28-08-2025	**Rapport De informatiehuishouding van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)- Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed -juni 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/08/28/rapport-de-informatiehuishouding-van-de-nederlandse-zorgautoriteit-nza--inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed--juni-2025	Overheids-informatie
28-08-2025	**Rapport De informatiehuishouding van de RDW- Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed- juni 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/08/28/rapport-de-informatiehuishouding-van-de-rdw--inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed--juni-2025	Overheids-informatie
28-08-2025	**Rapport De informatiehuishouding van directoraat-generaal Rijkswaterstaat- Inspectie Overheids-informatie en Erfgoed- juni 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/08/28/rapport-de-informatiehuishouding-van-directoraat-generaal-rijkswaterstaat--inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed--juni-2025	Overheids-informatie
19-09-2025	**Rapport Beheer (rijks)collectie Museum Bronbeek** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/09/19/rapport-beheer-rijkscollectie-museum-bronbeek	Rijkscollectie
25-09-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Rijksmuseum Amsterdam** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/09/25/rapport-beheer-rijkscollectie-rijksmuseum-amsterdam	Rijkscollectie
02-10-2025	**Rapport Uitvoeringsrichtlijnen voor monumenten in de praktijk Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed september 2025** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/10/02/rapport-uitvoeringsrichtlijnen-voor-monumenten-in-de-praktijk-inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-september-2025	Monumenten
15-12-2025	**Rapport Opgraving door de VU Amsterdam en de UvA in Oerle Noord-West** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/12/15/rapport-opgraving-door-de-vu-en-uva	Archeologie
17-12-2025	**Rapport De informatiehuishouding van de Kamer van Koophandel** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/12/17/rapport-de-informatiehuishouding-van-de-kamer-van-koophandel	Overheids-informatie

Publicatiedatum	Titel en URL	Toezichtveld
29-12-2025	**Rapport Beheer rijkscollectie Belasting en Douane Museum** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/12/29/rapport-beheer-rijkscollectie-belasting-en-douane-museum	Rijkscollectie

Overige publicaties

Publicatiedatum	Titel en URL	Toezichtveld
14-08-2025	**Monitor collecties 2023-2024 museale beheerders** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/08/14/publicatie-monitor-museaal-beheer-collecties-erfgoedwet-2023-2024--inspectie-overheidsinformatie-en-erfgoed-augustus-2025	Rijkscollectie
08-12-2025	**Monitor beheer rijkscollectie ministeries en colleges van staat 2023-2024** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/12/08/monitor-beheer-rijkscollectie-ministeries-en-colleges-van-staat-2023-2024	Rijkscollectie
22-12 2025	**Monitor professionele organisaties voor monumentenbehoud 2023-2024** https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2025/12/22/monitor-2023-2024-professionele-organisaties-voor-monumentenbehoud	Monumenten
Databank Inspectie De gegevens uit de bovenstaande monitors zijn ook toegevoegd aan de databank van de Inspectie. Per vraag zijn de antwoorden van alle deelnemende organisaties te raadplegen. Zie voor de databank: https://inspectie-oe.databank.nl/jive		

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | https://www.inspectie-oe.nl

Mei 2026